

บางคำถาม บางคำตอบ

พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

โพสท์ในลานธรรมเสวนา กระทั่งที่ 006349 - โดยคุณคุณ : สี่ปอ [10 ก.ย. 2545]

เนื้อความ :

ถาม เรายังกังวลอยู่ด้วยธุรกิจการงานเป็นส่วนตัวและของผู้อื่นบ้าง การที่จะประพฤติปฏิบัติในขณะ ๑๕ ถ้าวจะไม่สมบูรณ์ หรือจะต้องเลิกไปในที่สังัด แต่ในเวลานี้ก็ยังไม่มีโอกาสที่เลิกไปได้ ข้าพเจ้าตั้งใจปฏิบัติจริง ๆ ท่านจงช่วยบอกอุบายให้ข้าพเจ้าด้วย

ตอบ ที่เลิกไปในที่สังัดนั้นเป็นการสะดวกมาก แต่เมื่อยังไม่มีโอกาสที่จะเลิกไปได้ เราอยู่ที่ไหนก็ต้องตั้งใจปฏิบัติที่นั่น ที่สังัดมี ๓ คือ ปา ๑ โคนไม้ ๑ เรือนว่างเปล่า ๑ ตามสะดวก จะคอยให้ได้ที่สังัด เช่น ป่านั้นก็ยังไปไม่ได้ ถ้าความตายมาถึงเข้าจะเสียที

ถาม ข้าพเจ้ายังมีกังวลด้วยกิจการงาน และยังไม่มีโอกาสจะเลิกไปในที่สังัด เราจะประพฤติปฏิบัติในขณะ ๑๕ ให้บริบูรณ์ได้ไหม

ตอบ ได้ ตามกำลังใจของผู้ปฏิบัติ ส่วนกังวลที่จะต้องละนั้นคือ รากกิณฺจนํ กังวลเพราะความกำหนัดยินดีหรือหมกมุ่นติดอยู่ในกาม โทสกิจฺจนํ กังวลเพราะความประทุษร้ายหรือโกรธเคืองและริษยาพยาบาท เกลียดชัง ตลอดจนกระทั่งความเพ่งโทษใคร ๆ หรือปฏิฆะอรติ โมหกิจฺจนํ กังวลเพราะความหลง หรืออุทธัจจะ ความฟุ้งซ่าน และวิจิกิจฺจา ความสงสัย ความกังวลเพราะอกุศลทั้งหลายเหล่านี้ นี้แหละเป็นส่วนควรละ

ถาม กังวลที่จะต้องละนั้นมีเท่านี้หรือ หรือยังมีอย่างอื่นอีก ขอท่านจงอธิบายให้ข้าพเจ้าเข้าใจ

ตอบ ไม่ใช่เท่านี้ ยังมีอีกมาก แต่ยากที่จะบรรยายให้สิ้นเชิง ข้าพเจ้าจะกล่าวโดยย่อพอให้ท่านเข้าใจคือ สังโยชนํ ๑๐ โอบะ ๔ โยคะ ๔ อนุสัย ๗ อาสวะ ๓ ตัณหา ๓

อุปาทาน ๔ นิ वर्ณ ๕ อุปกิเลส ๑๖ อกุศลกรรมบถ ๑ กิเลสทั้งหลายเหล่านี้ นี้
ແຫລະກິງວລເປັນສ່ວນວຽລະ

ถาม กิเลสทั้งหลายที่ท่านบรรยายให้ข้าพเจ้าฟังนี้ ต้องละให้หมดทั้งสิ้นหรือ
หรือเหลืออยู่บ้างนิดหน่อยก็ได้

ตอบ กิเลสทั้งหลายเหล่านี้ พระผู้มีพระภาคสอนให้ละให้หมด มิให้มีส่วนเหลือ
ไว้ เพราะเป็นปัจจัยทำให้เกิดภพชาติ ไม่ให้ถึงนิพพาน เพราะฉะนั้น พระอรหันต์ละ
กิเลสอาสวะทั้งหลายเหล่านี้สิ้นเชิง ไม่มีส่วนเหลือจึงถึงซึ่งอนุปาทิเสสนิพพาน

ถาม ควรทำในใจอย่างไร กิเลสทั้งหลายเหล่านี้จึงมีได้มาก ข้าพเจ้าอยากทราบ
จะได้ตัดกำลังกิเลสเสียแต่ต้นทีเดียว

ตอบ เช่น เวลาตาเห็นรูปที่ดี ก็ไม่มีสติสัมปชัญญะ ไม่รู้จักตา ไม่รู้จักรูป ไม่รู้จัก
จักขุวิญญาณ ตามความเป็นจริงเกิดความยินดีขึ้น แต่ไม่ประกอบด้วยเจตนา จึงเป็น
กามราคสังโยชน์ ไม่รู้ว่าเป็นโทษ ก็มีได้ละ ปล่อยให้ดับไปเองภายหลังมานึกคิดถึง
รูปที่ได้เห็นไว้ จึงเป็นรูปสัญญาปรากฏขึ้นทางใจ ก็ไม่รู้จักใจ ไม่รู้จักสัมมารมณ ไม่
รู้จักมโนวิญญาณตามความเป็นจริง จึงเกิดความยินดีทางใจขึ้น ไม่ประกอบด้วย
เจตนา จึงเป็นกามราคสังโยชน์ ไม่รู้ว่าเป็นโทษมีได้ละความยินดีทางใจ ปล่อยให้ดับ
ไปเอง ภายหลังมานึกคิดถึงรูปที่เข้าไปชอบ ได้คิดกำหนดยินดีพัวพันอยู่นั้นและทำใน
ใจไม่แยบคาย ประกอบด้วยเจตนา คิดยึดยาวออกไปจึงเป็นกามวิตก คือมโนกรรม
ฝ่ายอกุศล.....

ถาม สังโยชน์เกิดขึ้นก็ไม่รู้ว่าเป็นโทษ ก็มีได้ละ ปล่อยให้ดับไปเอง นี้อย่างหนึ่ง
สังโยชน์เกิดขึ้น ก็รู้ว่าเป็นโทษและละเสีย ไม่ปล่อยให้ครอบงำใจ นี้อย่างหนึ่ง สอง
อย่างนี้จะต่างกันอย่างไร

ตอบ ต่างกันมาก ตรงกันข้ามทีเดียว สังโยชน์เกิดขึ้นก็ไม่รู้ว่าเป็นโทษ ก็มีได้ละ
ปล่อยให้ดับไปเองชนิดนี้ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ ไม่ได้มีส่วนปหานะ เหมือนพระจันทร์ใน
ปีกษ์ข้างแรม มีแต่จะมืดไปทุกทีและเป็นปัจจัยให้เกิดมโนกรรมฝ่ายบาป หรือเลยไป
ถึงกายทุจริต วาจิทุจริต ก็ยิ่งร้ายใหญ่ นรกจึงเป็นบ้านอยู่อนอนของคนเช่นนั้น
สังโยชน์เกิดขึ้นก็รู้ จึงละเสีย ไม่ปล่อยให้ครอบงำใจ นี้เป็นผู้ปฏิบัติ มีส่วนปหานะ
อย่างดีทีเดียว นับว่าควรสรรเสริญ เพราะไม่ปล่อยให้เลยไปถึงกรรมวิภูฝ่ายบาป

เหมือนพระจันทร์ในปีกขางขึ้นมีแต่จะแจ่มใสขึ้นทุกที แม้จะเป็นโลกีย์ก็ยังมีดี เมื่อ
อบรมให้แก่ขึ้นก็เป็นปัจจัยให้ถึงโลกุตระได้

ถาม อายตนะภายใน ๖ ภายนอก ๖ กระทบกันเข้า เช่น เห็นรูป ฟังเสียงที่ดี หรือที่
ไม่ดี ก็มีสติระวังไว้ไม่ให้ความยินดียินร้ายเกิดขึ้นครอบงำใจได้ แต่ไม่มีปัญญาที่รู้เห็น
ความจริง คือ ไตรลักษณ์ แต่ความยินดียินร้ายก็ไม่เกิดขึ้นในใจได้เช่นนี้ จะชื่อว่า เป็น
การละกิเลสได้ไหม

ตอบ ไม่ได้ละ เป็นแต่กั้นกิเลสเอาไว้ด้วยอำนาจอธิจิตอย่างอ่อน ๆ ที่เรียกว่า
อินทรีย์สังวร เป็นข้อปฏิบัติที่ต่อจากศีล ควรสงเคราะห์เอาไว้ในกองสมาธิ แต่ก็เป็น
ข้อปฏิบัตินับเข้าในจรณะ ๑๕ ด้วย

ถาม เช่นเวลาตาเห็นรูป หูได้ยินเสียงที่ดีหรือไม่ดี ก็รู้ว่าความยินดียินร้ายนั้น
เป็นโทษ แต่ทำไมจึงคอยจะเข้าไปยินดียินร้ายได้บ่อย ๆ ต้องคอยระวังไว้เสมอ แต่ถึง
เช่นนั้น เวลาตาเห็นรูป หูได้ยินเสียงที่ดีหรือไม่ดี พอผลออกไปเวลาใด ความยินดียินร้าย
เกิดขึ้นในใจได้ที่เดียว ท่านจงบอกอุบายให้ข้าพเจ้าด้วย

ตอบ เช่น เวลาตาเห็นรูปที่ดี ควรทำใจใจว่า รูปมาปรากฏกับตาแล้ว เราจะเข้าไป
ไปกำหนดยณิตรีรูปที่ดี รูปนี้ก็ได้เห็นแล้ว หรือจะไม่กำหนดยณิตรีในรูปที่ดี รูปนี้ก็ได้
เห็นแล้ว เพราะฉะนั้น ความเข้าไปกำหนดยณิตรีในรูปที่ดี จึงเป็นการเติมกิเลส เข้าไป
เปล่า ๆ

หรือได้ฟังเสียงที่ไม่ดี ควรทำในใจว่าเสียงที่ไม่ดีซึ่งเราได้ฟังนี้ เราจะเข้าไปมี
ปฏิกะ หรือ โทสะ เสียงที่ไม่ดีเราก็ได้ฟังแล้ว เราจะไม่ให้เกิดปฏิกะหรือโทสะ เสียง
ที่ไม่ดีเราก็ได้ฟังแล้ว เพราะฉะนั้นการปล่อยให้ปฏิกะหรือโทสะเกิดขึ้น จึงเป็นการ
เติมกิเลสเข้าไปเปล่า ๆ อารมณ์ ๖ ที่ดี คือ อริฏฐารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนดยณิตรี
อารมณ์ ๖ ส่วนที่ไม่ดี คือ อนิฏฐารมณ์ เป็นที่ตั้งแห่งความยินร้าย ไม่ชอบ โกรธเคือง
ควรทำในใจแยบคาย เช่นนี้ทุก ๆ อารมณ์หมายเหตุ

คัดลอกบางตอนมาจาก ปฏิบัติตวิภาค โดย พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

ในหนังสือ จิตตภาวนา มรดกล้ำค่าทางพุทธศาสนา

กราบ กราบ กราบ

เวลาผ่านไป กลับมาอ่านธรรมะที่หลวงปู่มั่นได้แสดงไว้อีกครั้ง ยังได้รับความแจ่ม
แจ้ง ซาบซึ้งมากขึ้น จึงคัดลอกบางตอนมาฝากค่ะ ^__^

จากคุณ : สี่ป้อ [10 ก.ย. 2545]